

Filtr Kalmana

Obserwator z lekcji 4.2 miał jedno pokrętło bez jasnej reguły: jak szybko korygować model pomiarem. Filtr Kalmana odpowiada na to pytanie, gdy wiemy, jak bardzo szumią czujniki i jak bardzo mylą się model i zakłócenia. Wynikiem jest optymalna estymata, która nie tylko podaje wartość, ale też mówi, jak bardzo można jej ufać. Zaczniemy od jednej liczby i 50 pomiarów, a skończymy na fuzji barometru z akcelerometrem w dronie.

CZAS

ok. 3 h teorii + ok.
3 h zadań

ZADANIA

12 zadań w treści
+ 5 do
przemyślenia, z
odpowiedziami

ŹRÓDŁA

G. Welch, G.
Bishop, *An
Introduction to the
Kalman Filter*
(UNC, wolny
dostęp); A.
Tewari, *Modern
Control Design
with MATLAB and
SIMULINK*, rozdz.
7; S. Brunton,
Control Bootcamp
(filtr Kalmana)

W TEJ LEKCJI

- 0 Prolog: droga na Księżyc
- 1 Łączenie dwóch niepewnych informacji
- 2 Filtr Kalmana dla jednej liczby
- 3 Wersja macierzowa
- 4 Dron: barometr i akcelerometr
- 5 Metoda i przykłady rozwiązane
- 6 Błędne intuicje
- 7 Zadania do przemyślenia
- 8 Sprawdź się
- 9 Karta wzorów i co dalej

Prolog: droga na Księżyc

Jesienią 1960 r. Rudolf Kálmán odwiedził NASA Ames i opowiedział o swojej nowej metodzie filtracji. Słuchał go Stanley Schmidt, który szukał sposobu na nawigację statku Apollo: komputer pokładowy miał łączyć model ruchu w polu grawitacyjnym Ziemi i Księżyca z rzadkimi, niedokładnymi pomiarami gwiazd i horyzontu. Metoda Kálmána była liniowa, a ruch statku nie. Zespół Schmidta zastosował ją więc do modelu zlinearyzowanego wokół bieżącej estymaty. Tak powstał rozszerzony filtr Kalmana (lekcja 4.5 Rozszerzony filtr Kalmana i fuzja czujników w jednej osi), który poleciał na Księżyc.

Dziś filtr Kalmana jest w każdym telefonie (GPS i czujniki ruchu), samolocie, dronie, robocie i systemie śledzenia rakiet. Ta lekcja pokazuje, że w środku nie ma magii, tylko średnia ważona niepewnościami, liczona w kółko.

Pytanie na start. Barometr drona myli się średnio o 30 cm, a akcelerometr ma mały stały błąd ($0,1 \text{ m/s}^2$), przez co po minucie całkowania pozycja ucieka o 180 m. Czy połączenie dwóch tak słabych czujników może dać estymatę wysokości lepszą niż 10 cm? Odpowiedź w części 4.

1

Łączenie dwóch niepewnych informacji

Dwa pomiary tej samej wielkości: z_1 z niepewnością (odchyleniem standardowym) σ_1 i z_2 z σ_2 . Najlepsza (o najmniejszej wariancji) estymata liniowa to średnia ważona odwrotnościami wariancji (lekcja 5.2 Statystyka pomiarów i dopasowania):

$$\hat{x} = \frac{\sigma_2^2 z_1 + \sigma_1^2 z_2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2}, \quad \sigma^2 = \frac{\sigma_1^2 \sigma_2^2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2}.$$

Zapiszmy to inaczej: zaczynamy od z_1 i korygujemy o część różnicy:

$$\hat{x} = z_1 + K(z_2 - z_1), \quad K = \frac{\sigma_1^2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2}, \quad \sigma^2 = (1 - K)\sigma_1^2.$$

To już jest cały filtr Kalmana. z_1 to przewidywanie modelu z niepewnością P , z_2 to nowy pomiar z niepewnością R , a $K = \frac{P}{P+R}$ to **wzmocnienie Kalmana**. Gdy model jest pewny ($P \ll R$), $K \approx 0$ i pomiar prawie nic nie zmienia. Gdy pomiar jest pewny ($R \ll P$), $K \approx 1$ i estymata przeskakuje na pomiar. Wynik jest zawsze pewniejszy od każdej informacji osobno.

ZADANIA · CZĘŚĆ 1

3 zadania · ok. 15 min

1

Dwa termometry: $21,0^\circ\text{C}$ ($\sigma = 2^\circ\text{C}$) i $22,0^\circ\text{C}$ ($\sigma = 1^\circ\text{C}$). Podaj estymatę i jej niepewność.

- 2 Pokaż, że dwie postacie (średnia ważona i „przewidywanie + $K \cdot$ różnica”) są równoważne.

- 3 Ile identycznych pomiarów o $\sigma = 0,1$ V trzeba połączyć, żeby niepewność spadła do 0,01 V?

▢▢ podstawowe   ▢▢ średnie   ▢▢ feynmanowskie

2 Filtr Kalmana dla jednej liczby

Klasyczny przykład z wprowadzenia Welcha i Bishopa: mierzymy stałe napięcie ($-0,377$ V) woltomierzem o szumie $\sigma = 0,1$ V. Model: wartość się nie zmienia, a jeśli już, to o mały losowy przyrost o wariancji Q na krok. Filtr powtarza dwa kroki: Welch-Bishop 3

🔧 CYKL FILTRU KALMANA (JEDEN STAN)

Predykcja: $\hat{x}_k^- = \hat{x}_{k-1}$, $P_k^- = P_{k-1} + Q$.

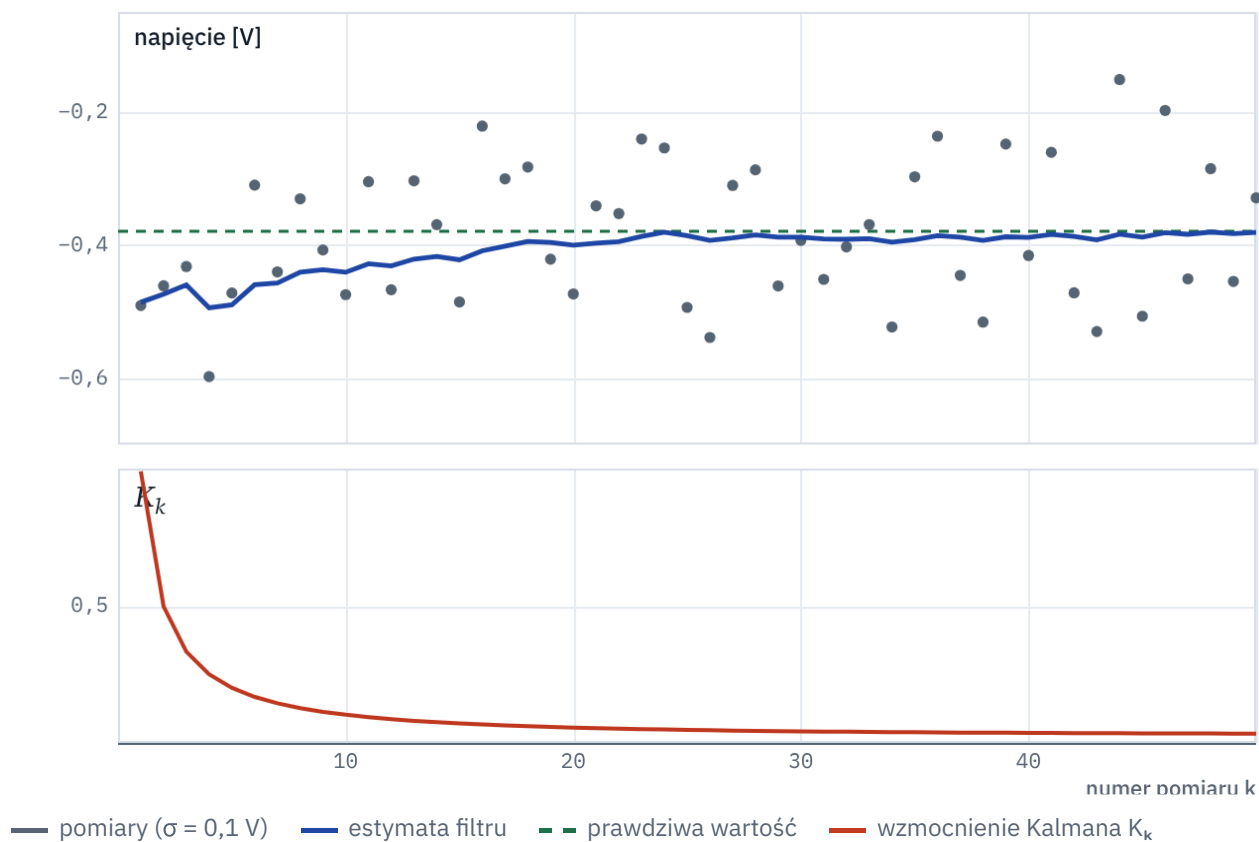
Korekta: $K_k = \frac{P_k^-}{P_k^- + R}$, $\hat{x}_k = \hat{x}_k^- + K_k(z_k - \hat{x}_k^-)$, $P_k = (1 - K_k)P_k^-$.

Przy $Q = 0$ wzmocnienie maleje jak $1/k$ i estymata to dokładnie średnia ze wszystkich dotychczasowych pomiarów (zadanie 2.2). Przy $Q > 0$ wzmocnienie zatrzymuje się na stałym poziomie K_∞ : filtr pamięta mniej więcej ostatnie $1/K_\infty$ pomiarów i może śledzić powolne zmiany.

⚠️ RAMKA: SZUM BIAŁY I GĘSTOŚĆ WIDMOWA

Filtr Kalmana zakłada, że szum pomiaru v_k i zakłócenia w_k są **białe**: kolejne próbki są niezależne, o średniej zero i znanej wariancji (R, Q). W czasie ciągłym biały szum opisuje się *gęstością widmową* q (jednostka: wariancja na herc), bo jego wariancja w każdej chwili jest formalnie nieskończona. Po dyskretyzacji z krokiem T wariancja przyrostu stanu na krok wynosi ok. qT : dlatego Q zależy od kroku próbkowania. Jeśli szum nie jest biały (np. wolny dryf), trzeba go opisać jako dodatkowy stan, jak bias akcelerometru w części 4.

SYMULACJA 1 50 pomiarów stałego napięcia z szumem $\sigma = 0,1 \text{ V}$ ($R_{\text{prawdziwe}} = 0,01 \text{ V}^2$). Zmieniaj R i Q przyjęte w filtrze i patrz, jak zmienia się estymata i wzmacnienie K_k . Losuj nowe serie.

estymata po 50 pomiarach **-0,3813 V**

błąd **-0,0041 V**

średnia arytmetyczna **-0,3854 V**

K w stanie ustalonym **0,0311**

$Q > 0$ mówi filtrowi, że wartość może dryfować: K_k zatrzymuje się na stałym poziomie i stare pomiary są stopniowo zapominane.

Stan na rysunku: prawdziwa wartość $-0,37727 \text{ V}$, szum pomiaru $\sigma = 0,1 \text{ V}$; w filtrze $R = 10^{-2}, 0$, $Q = 10^{-5}, 0$; start $\hat{x} = 0$, $P = 1$.

ZADANIA · CZĘŚĆ 2

3 zadania · ok. 25 min

1 Start $\hat{x}_0 = 0$, $P_0 = 1$, $R = 0,01$, $Q = 0$, pierwszy pomiar $z_1 = -0,3$. Policz K_1 , $\hat{x}_1$, P_1 .

2 Pokaż, że przy $Q = 0$ i $P_0 \rightarrow \infty$ jest $K_k = 1/k$ i estymata to średnia arytmetyczna.

- 3 Stan ustalony: $P^- = P + Q$, $P = (1 - K)P^-$. Pokaż, że P^- spełnia $(P^-)^2 - QP^- - QR = 0$, i policz K_∞ dla $R = 0,01$, $Q = 10^{-5}$ oraz $Q = 10^{-3}$.

▢▢ podstawowe ▢▢ średnie ▢▢ feynmanowskie

3 Wersja macierzowa

Dla stanu wektorowego model w czasie dyskretnym (lekcja 3.4 Sterowanie cyfrowe: próbkowanie, transformata Z i regulator w kodzie):

$$\mathbf{x}_k = F\mathbf{x}_{k-1} + G\mathbf{u}_{k-1} + \mathbf{w}_{k-1}, \quad \mathbf{z}_k = H\mathbf{x}_k + \mathbf{v}_k,$$

gdzie $\mathbf{w}$ (zakłócenia, błędy modelu) ma macierz kowariancji Q , a $\mathbf{v}$ (szum pomiaru) macierz R . Niepewność estymaty opisuje **macierz kowariancji** P : na przekątnej wariancje poszczególnych składowych, poza nią ich korelacje.

🔧 FILTR KALMANA

Predykcja: $\hat{\mathbf{x}}_k^- = F\hat{\mathbf{x}}_{k-1} + G\mathbf{u}_{k-1}$, $P_k^- = FP_{k-1}F^T + Q$.

Korekta: $K_k = P_k^- H^T (HP_k^- H^T + R)^{-1}$, $\hat{\mathbf{x}}_k = \hat{\mathbf{x}}_k^- + K_k (\mathbf{z}_k - H\hat{\mathbf{x}}_k^-)$, $P_k = (I - K_k H)P_k^-$.

Porównaj z obserwatorem z lekcji 4.2: to ten sam schemat „model plus korekta innowacją $\mathbf{z} - H\hat{\mathbf{x}}$ ”. Różnica: K_k nie jest dobierane ręcznie, tylko liczone z niepewności. W stanie ustalonym filtr Kalmana to obserwator z optymalnym L , wyznaczonym z równania Riccatiego dualnego do tego z LQR (lekcja 4.3 LQR: koszt zamiast biegunów).

🔗 ZADANIA · CZĘŚĆ 3

3 zadania · ok. 25 min

- 1 Pokaż, że dla jednego stanu ($F = H = 1$) wzory macierzowe dają wzory z części 2.
- 2 Stan $[z, v]$, mierzymy tylko z . Po korekcie zmieniła się też estymata v . Dlaczego, skoro v nie mierzymy?
- 3 Co się dzieje z P , gdy przez dłuższy czas nie ma pomiarów (np. dron w tunelu bez barometru)?

4 Dron: barometr i akcelerometr

Dwa czujniki o przeciwnych wadach:

- **akcelerometr** (100 Hz): mierzy przyspieszenie z szumem $0,2 \text{ m/s}^2$ i stałym błędem (biasem). Dwukrotne całkowanie daje wysokość dokładną na krótką metę, ale bias $0,1 \text{ m/s}^2$ po minucie to $\frac{1}{2} \cdot 0,1 \cdot 60^2 = 180 \text{ m}$ błędu;
- **barometr** (10 Hz): mierzy wysokość bez dryfu, ale z szumem $0,3 \text{ m}$.

Filtr: stan $[z, v]$, akcelerometr jako *wejście* predykcji ($z \leftarrow z + vT + \frac{1}{2}a_m T^2$, $v \leftarrow v + a_m T$),

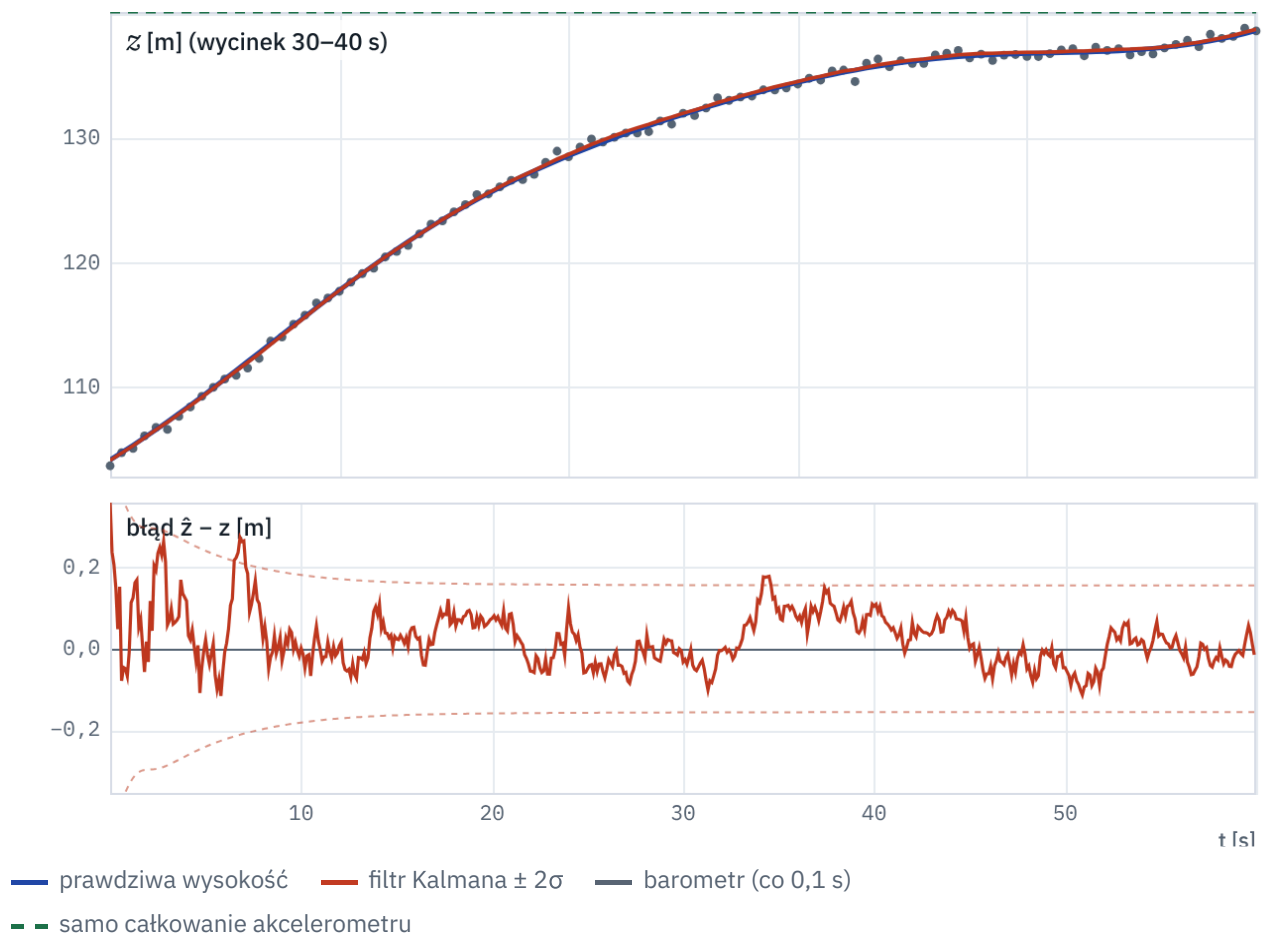
barometr jako pomiar. Szum akcelerometru wchodzi do Q : $Q = \sigma_a^2 \begin{bmatrix} T^4/4 & T^3/2 \\ T^3/2 & T^2 \end{bmatrix}$. Bias jest wolny,

a nie biały, więc dokładamy go jako trzeci stan b z $\dot{b} = 0$: filtr sam go oszacuje, bo bias zostawia charakterystyczny ślad w różnicy między całkowaniem a barometrem.

Odpowiedź na pytanie z prologu. Symulacja (60 s, ruch sinusoidalny): sam barometr $\pm 0,3 \text{ m}$, samo całkowanie ucieka o ok. 185 m, filtr z biasem w modelu ma błąd wysokości ok. 7,5 cm (RMS), a bias szacuje z dokładnością do $0,002 \text{ m/s}^2$. Filtr *bez* biasu w modelu ma błąd ok. 48 cm, a twierdzi, że ok. 8 cm: błędny model daje filtr zbyt pewny siebie.

SYMULACJA 2

Fuzja barometru i akcelerometru przez 60 s; górny wykres to wycinek 30–40 s. Pas to $\pm 2\sigma$ deklarowane przez filtr, dolny wykres pokazuje rzeczywisty błąd na tle tego pasa. Wyłącz estymację biasu: błąd wychodzi poza pas. Zmieniaj szum barometru.

RMS błędu wysokości 0,065 m

σ deklarowane przez filtr 0,079 m

dryf samego całkowania po 60 s 174,4 m

estymata biasu 0,100 m/s²

Akcelerometr daje szybkie zmiany, barometr pilnuje średniej wysokości. Fuzja jest dokładniejsza niż każdy czujnik osobno, a pas $\pm 2\sigma$ uczciwie opisuje błąd.

Stan na rysunku: barometr $\sigma = 0,30$ m co 0,1 s, akcelerometr $\sigma = 0,2$ m/s² co 0,01 s, bias 0,10 m/s²; filtr z estymacją biasu (3 stany).

ZADANIA · CZĘŚĆ 4

3 zadania · ok. 25 min

- 1 Napisz F , G , H dla stanu $[z, v]$ z akcelerometrem jako wejściem i barometrem jako pomiarem, $T = 0,01$ s.

2 Jak zmieniają się F , G , H po dodaniu biasu b (akcelerometr mierzy $a + b$)?

3 Dlaczego estymowanie biasu wymaga, żeby dron w ogóle był obserwowany przez barometr? Odpowiedz przez obserwowalność.

▀▀▀ podstawowe   ▀▀▀ średnie   ▀▀▀ feynmanowskie

☰ METODA: PROJEKT FILTRU KALMANA

1. **Model:** stan, F , G , H (dyskretyzacja z lekcji 3.4); czujniki szybkie jako wejście, wolne i dokładne jako pomiar.
2. **Szumy:** R z karty katalogowej albo z nagrania nieruchomego czujnika; Q z szumu wejść i niepewności modelu.
3. **Błędy niebiałe** (bias, dryf) jako dodatkowe stany.
4. **Obserwowalność** rozszerzonego stanu.
5. **Sprawdzenie spójności:** rzeczywisty błąd (w symulacji) i innowacje mają być zgodne z P i $HP^T - H^T + R$.

Przykład 5.1

Woltomierz: trzy wartości R

50 pomiarów napięcia $-0,37727\text{ V}$ z szumem $\sigma = 0,1\text{ V}$, $Q = 10^{-5}$. Porównaj filtry z $R = 0,01$ (prawdziwe), 1 i 10^{-4} .

1. $R = 0,01$: $K_{50} = 0,034$, estymata zbliżona do średniej z ostatnich kilkudziesięciu pomiarów.
2. $R = 1$: $K_{50} = 0,020$, filtr ufa sobie bardziej, ale przy stałej wartości to niewiele szkodzi.
3. $R = 10^{-4}$: $K_{50} = 0,27$, estymata skacze z każdym pomiarem (w serii z pliku weryfikacyjnego błąd końcowy $0,044\text{ V}$, dwa razy więcej niż przy prawdziwym R).

Wynik: zaniżone R (filtr nadmiernie wierzy pomiarom) psuje estymatę bardziej niż zawyżone.

Sprawdzenie: niepewność średniej z 50 pomiarów to $0,1/\sqrt{50} = 0,014\text{ V}$, a deklarowane $\sqrt{P_{50}} = 0,018\text{ V}$ przy prawdziwym R ✓ (dodatknie Q zmniejsza efektywną liczbę pomiarów).

Przykład 5.2

Fuzja w dronie

Akcelerometr 100 Hz ($\sigma_a = 0,2 \text{ m/s}^2$, bias $0,1 \text{ m/s}^2$), barometr 10 Hz ($\sigma_b = 0,3 \text{ m}$). Porównaj sposoby estymacji wysokości po 60 s.

- 1 Sam barometr: błąd ok. 0,3 m w każdej chwili, bez dryfu.
- 2 Samo całkowanie akcelerometru: ok. 185 m po 60 s (bias), plus błąd od szumu.
- 3 Kalman bez biasu: ok. 0,48 m RMS, deklaruje 0,08 m.
- 4 Kalman z biasem: ok. 0,075 m RMS, deklaruje ok. 0,08 m; bias oszacowany z błędem ok. $0,002 \text{ m/s}^2$.

Wynik: fuzja jest 4 razy dokładniejsza niż barometr, a filtr uczciwie mówi, ile wie.

Sprawdzenie: bez biasu w akcelerometrze filtr dwustanowy osiąga 0,069 m, prawie tyle co trzystanowy z biasem ✓.

6 Błędne intuicje, których trzeba się oduczyć

× „Filtr Kalmana to filtr dolnoprzepustowy.”

Jest estymatorem stanu: odtwarza też wielkości niemierzone (prędkość, bias) i zmienia wzmocnienie w czasie, gdy zmienia się niepewność.

× „Większe R zawsze daje gładszą, a więc lepszą estymatę.”

Gładszą, ale spóźnioną. Optimum jest przy prawdziwych wartościach szumów.

× „Mała macierz P oznacza, że estymata jest dobra.”

P jest dobre tylko tak, jak model. Filtr bez biasu w modelu deklarował 8 cm, a mylił się o 48 cm.

× „Filtr Kalmana wymaga szumu gaussowskiego.”

Wśród estymatorów liniowych jest optymalny dla dowolnego szumu o znanych wariancjach; przy szumie gaussowskim jest optymalny wśród wszystkich estymatorów.

× „Akcelerometr nadaje się tylko do pomiaru drgań.”

W fuzji to główne źródło informacji o szybkich zmianach; wolne czujniki tylko pilnują dryfu.

7 Zadania do przemyślenia

Te zadania wymagają więcej myślenia niż liczenia.

ZADANIA DO PRZEMYŚLENIA

5 zadań · ok. 1,5 godziny

- 1 GPS i nawigacja inercjalna.** Samolot ma platformę inercjalną (akcelerometry i żyroskopy, 200 Hz) i GPS (1 Hz, ± 5 m). Opisz filtr podobny do drona z części 4. Co się dzieje, gdy GPS zniknie na minutę?
- 2 Odrzucanie dzikich pomiarów.** Barometr czasem zwraca bzdurę (podmuch od śmigła na czujniku). Jak filtr może to wykryć?
- 3 Śledzenie z modelem prędkości.** Radar mierzy co sekundę położenie samolotu. Model „stała prędkość” z zakłóceniem przyspieszenia w Q . Co się dzieje, gdy samolot nagle skręca? Jak dobrać Q ?
- 4 Dualność z LQR.** W stanie ustalonym P^- spełnia równanie Riccatiego. Jakie podstawienie przekształca równanie LQR (A, B, Q, R) w równanie filtru (A, H, Q_w, R_v)?
- 5 LQG.** Połączenie LQR z filtrem Kalmana nazywa się LQG. Co mówi o nim zasada separacji z lekcji 4.2? Czego nie mówi?

▣▣▣ podstawowe   ▣▣▣ średnie   ▣▣▣ feynmanowskie

8 Sprawdź się

Odpowiedz w myślach, zanim rozwiniesz odpowiedź.

- 1 Jak połączyć dwa pomiary o różnych wariancjach?**

Średnia ważona odwrotnościami wariancji; wariancja wyniku $\sigma_1^2 \sigma_2^2 / (\sigma_1^2 + \sigma_2^2)$.

- 2 Ile wynosi wzmacnienie Kalmana dla jednego stanu?

$$K = P^- / (P^- + R).$$

- 3 Jakie są dwa kroki filtru?

Predykcja (model, P rośnie o Q) i korekta (pomiar, P maleje).

- 4 Co oznacza $Q = 0$?

Model idealny: $K \rightarrow 0$, filtr przestaje słuchać pomiarów.

- 5 Co to macierz kowariancji P ?

Niepewność estymaty: wariancje składowych i ich korelacje.

- 6 Jak uwzględnić bias czujnika?

Jako dodatkowy stan o wolnej dynamice ($\dot{b} = 0$ plus mały szum).

- 7 Jaki jest związek filtru Kalmana z obserwatorem?

W stanie ustalonym to obserwator z optymalnym L z równania Riccatiego.

9 Karta wzorów i co dalej

FILTR KALMANA

$$\hat{\mathbf{x}}^- = F\hat{\mathbf{x}} + G\mathbf{u}, \quad P^- = FPF^T + Q$$

$$K = P^- H^T (HP^- H^T + R)^{-1}$$

$$\hat{\mathbf{x}} = \hat{\mathbf{x}}^- + K(\mathbf{z} - H\hat{\mathbf{x}}^-), \quad P = (I - KH)P^-$$

1D: $K = P^- / (P^- + R)$; stan ustalony

$$(P^-)^2 - QP^- - QR = 0$$

DRON

$$F = \begin{bmatrix} 1 & T \\ 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad G = \begin{bmatrix} T^2/2 \\ T \end{bmatrix}, \quad H = [1 \ 0]$$

$$Q = \sigma_a^2 \begin{bmatrix} T^4/4 & T^3/2 \\ T^3/2 & T^2 \end{bmatrix}, \quad R = \sigma_b^2$$

dryf od biasu: $\frac{1}{2}bt^2$

bramkowanie: $\nu^2/S > 9 \rightarrow$ odrzuć

Do przeczytania

- **Obowiązkowo:** G. Welch, G. Bishop, *An Introduction to the Kalman Filter*, rozdz. 1 i 3 (krótki, wolny dostęp; przykład z woltomierzem jest stamtąd).
- **Dla chętnych:** A. Tewari, *Modern Control Design with MATLAB and SIMULINK*, rozdz. 7 (Kalman i LQG); S. Brunton, *Control Bootcamp*, wykłady o filtrze Kalmana.

Filtr Kalmana wymaga modelu liniowego. Orientacja drona już taka nie jest: akcelerometr mierzy $g \sin \varphi$, a nie $g\varphi$. Następna lekcja pokazuje, jak Schmidt i jego zespół rozwiązali ten problem dla Apollo: linearyzują model wokół bieżącej estymaty. Na przykładzie jednej osi zobaczymy też prostszego kuzyna, filtr komplementarny.

Odpowiedzi

Zadania • część 1

1. Wagi $1/4$ i 1 , czyli $0,2$ i $0,8$: $\hat{x} = 21,8^\circ\text{C}$, $\sigma = \sqrt{4 \cdot 1/5} \approx 0,89^\circ\text{C}$.
2. $z_1 + \frac{\sigma_1^2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2}(z_2 - z_1) = \frac{(\sigma_1^2 + \sigma_2^2)z_1 - \sigma_1^2 z_1 + \sigma_2^2 z_2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2} = \frac{\sigma_2^2 z_1 + \sigma_1^2 z_2}{\sigma_1^2 + \sigma_2^2} \checkmark$.
3. Niepewność średniej $\sigma/\sqrt{N}$: $N = 100$. Każde zmniejszenie niepewności o połowę wymaga czterokrotnie więcej pomiarów.

Zadania • część 2

1. $K_1 = 1/1,01 = 0,990$; $\hat{x}_1 = -0,297$; $P_1 = 0,0099$. Pierwszy pomiar prawie całkowicie zastępuje niepewny start.
2. Indukcja: jeśli $P_{k-1} = R/(k-1)$, to $K_k = \frac{R/(k-1)}{R/(k-1) + R} = \frac{1}{k}$ i $P_k = (1 - \frac{1}{k})\frac{R}{k-1} = \frac{R}{k}$. Z $K_k = 1/k$: $\hat{x}_k = \frac{k-1}{k}\hat{x}_{k-1} + \frac{1}{k}z_k$, czyli średnia bieżąca.
3. $P^- = Q + \frac{RP^-}{P^- + R}$; mnożymy przez $P^- + R$: $(P^-)^2 = QP^- + QR$. $Q = 10^{-5}$: $P^- = 3,21 \cdot 10^{-4}$, $K_\infty = 0,031$ (pamięć ok. 30 pomiarów). $Q = 10^{-3}$: $K_\infty = 0,27$ (pamięć ok. 4 pomiarów).

Zadania • część 3

1. $P^- = P + Q$, $K = P^-/(P^- + R)$, $\hat{x} = \hat{x}^- + K(z - \hat{x}^-)$, $P = (1 - K)P^- \checkmark$.
2. $K = P^- H^T / (\dots)$ to pierwsza kolumna P^- podzielona przez liczbę. Jej druga składowa P_{zv}^- to korelacja błędów wysokości i prędkości, która powstaje w predykcji (błąd prędkości przekłada się na błąd wysokości). Pomiar wysokości mówi więc coś o prędkości.
3. Tylko predykcje: $P \leftarrow FPF^T + Q$. Niepewność rośnie: dla wysokości z akcelerometru wariancja rośnie jak t^3 od szumu i jak t^4 od nieznanego biasu (odchylenie standardowe jak $t^{1,5}$ i t^2). Po powrocie pomiaru K jest duże i estymata szybko „wskakuje” na pomiar.

Zadania • część 4

1. $F = \begin{bmatrix} 1 & 0,01 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$, $G = \begin{bmatrix} 5 \cdot 10^{-5} \\ 0,01 \end{bmatrix}$, $H = [1 \ 0]$. Pomiar barometru przychodzi co 10 kroków: korekta tylko wtedy.
2. Prawdziwe przyspieszenie to $a_m - b$: $F = \begin{bmatrix} 1 & T & -T^2/2 \\ 0 & 1 & -T \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$, $G = [T^2/2, \ T, \ 0]^T$, $H = [1 \ 0 \ 0]$.
3. Bez barometru H jest puste i nic nie jest obserwowalne. Z barometrem rozszerzony układ ma W_o rzędu 3 (jak zadanie z rozszerzeniem o siłę w lekcji 4.2): stały bias daje parabolę w wysokości, którą barometr widzi. Gdyby akcelerometr był jedynym czujnikiem, biasu nie dałoby się odróżnić od prawdziwego przyspieszenia.

Zadania do przemyślenia

1. 1. Inercja jako wejście predykcji, GPS jako pomiar; w stanie pozycja, prędkość, orientacja i biasy czujników. Biasy oszacowane, dopóki GPS działa.
2. Bez GPS: same predykcje, P rośnie. Ponieważ biasy są już oszacowane, dryf jest dużo wolniejszy niż w surowej inercji. Po powrocie GPS filtr szybko się koryguje.
2. 1. Innowacja $\nu = z - H\hat{x}^-$ ma wariancję $S = HP^-H^T + R$. Jeśli ν^2/S jest bardzo duże (np. powyżej 9, czyli 3σ), pomiar jest podejrzan.
2. Takiego pomiaru się nie używa albo zwiększa się dla niego R . To bramkowanie innowacji (ang. *innovation gating*), standard w śledzeniu celów.
3. 1. Przy małym Q filtr wierzy w prosty lot i przez kilka sekund „wylatuje” na zewnątrz zakrętu. Przy dużym Q szybko nadąża, ale estymata w locie prostym jest bardziej zaszumiona.
2. Rozwiązania: Q z maksymalnego spodziewanego przyspieszenia albo kilka modeli naraz (prosty lot, zakręt) z przełączaniem według innowacji (filtry IMM).
4. 1. $A \rightarrow A^T, B \rightarrow H^T, Q \rightarrow Q_w, R \rightarrow R_v$. Wzmocnienie filtru to transponowane wzmocnienie „LQR dla układu dualnego”.
2. Intuicja: koszt stanu w LQR odpowiada niepewności modelu w filtrze, koszt sterowania odpowiada szumowi pomiaru. Drogie sterowanie to wolny regulator, szum pomiaru to wolny filtr.
5. 1. Mówi, że oba można projektować osobno, a bieguny całości to bieguny LQR i filtru. Dla szumów gaussowskich LQG jest wręcz optymalny dla kosztu oczekiwanego.
2. Nie mówi nic o odporności na błędy modelu. Doyle pokazał w 1978 r., że LQG może mieć dowolnie małe zapasy stabilności, mimo że LQR miał gwarantowane 60° . Lekcja 5.2 LQG i odporność.

Automatyka · Lekcja 4.4: Filtr Kalmana · Źródła: G. Welch, G. Bishop, *An Introduction to the Kalman Filter* (UNC TR 95-041); R. E. Kálmán, „A new approach to linear filtering and prediction problems”, *J. Basic Engineering* 82 (1960); A. Tewari, *Modern Control Design with MATLAB and SIMULINK* (Wiley 2002), rozdz. 7; L. A. McGee, S. F. Schmidt, „Discovery of the Kalman filter as a practical tool for aerospace and industry”, NASA TM-86847 (1985). Wszystkie liczby policzone na nowo (tools/verify/c4_4.py).